



EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2014 01 22
COM(2014) 20 final

2014/0011 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS

dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB

(Tekstas svarbus EEE)

{SWD(2014) 17 final}

{SWD(2014) 18 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. ĮVADAS

ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS) trečio prekybos laikotarpio (2013–2020 m.) pradžioje buvo didelis apyvartinių taršos leidimų (ATL) pasiūlos ir paklausos disbalansas, todėl susidarė maždaug 2 milijardų ATL perteklius. Numatoma, kad artimiausiu metu perteklius tik didės ir 2020 m. gali siekti daugiau kaip 2,6 milijardo ATL. Šis disbalansas susidarė visų pirma dėl to, kad aukcionams skirtų ATL pasiūla nustatoma pagal griežtas taisykles, ir ji neatitinka ATL paklausos, kuri yra lanksti, veikiama ekonomikos ciklą, iškastinio kuro kainų bei kitų veiksnių. Įprasta, kad mažėjant paklausai mažėja ir pasiūla. Tačiau to negalima pasakyti apie ES anglies dioksido rinkos aukcionų pasiūlą, reglamentuojamą pagal dabartines taisykles.

ES ATLPS sukurta siekiant darniai ir ekonomiškai efektyviai mažinti ES išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį. Nors aplinkosaugos tikslo įgyvendinimas garantuojamas taikant nustatytą ŠESD išmetimo ribą, didelis perteklius silpnina paskatas investuoti į mažo anglies dioksido kiekio technologijas ir todėl sistema tampa nebe tokia ekonomiškai efektyvi. Jei ūkio subjektai priima investicinius sprendimus esant ATL pertekliui rinkoje ir atitinkamai kainai, bendros kovos su klimato kaita išlaidos vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu neišvengiamai padidės. Trumpai tariant, jei ši problema nebus sprendžiama, toks pusiausvyros trūkumas gali ES ATLPS dalyviams iš esmės trukdyti ekonomiškai efektyviai siekti ATLPS tikslo kituose etapuose, kai reikės įgyvendinti daug griežtesnius nei šiandien Sąjungoje išmetamų teršalų tikslus¹.

Tikimasi, kad pagal 2030 m. ŠESD išmetimo mažinimo tikslą, nustatytą klimato ir energetikos politikos strategijoje, bus nustatytas aukštesnis linijinis mažinimo koeficientas, kuris bus taikomas nuo sistemos 4 etapo pradžios 2021 m. Tai ilgainiui ir palaiptinai padėtų sumažinti rinkos disbalansą. Tačiau atlikus 2030 m. strategijos poveikio vertinimą paaiškėjo, kad aukštesnio linijinio mažinimo koeficiento nepakanka norint, kad toks didelis rinkos disbalansas neturėtų neigiamų pasekmių. Be to, ES ATLPS liktų neapsaugota nuo netikėtų ir staigių paklausos svyravimų ateityje.

Dėl šių priežasčių reikėtų nukrypti nuo direktyvos nuostatų ir sukurti rinkos stabilumo rezervą.

2. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

Siekiant sušvelninti pertekliaus padarinius trumpuoju laikotarpiu, buvo nuspręsta 3 etapo pradžioje atidėti 900 milijonų ATL pardavimą aukcionuose. Tuomet Komisija patvirtino savo įsipareigojimą pasiūlyti keletą veiksnių galimybių, siekdama, kad būtų priimtose tolesnės tinkamos struktūrinės priemonės ATLPS sustiprinti 3 etape².

Kadangi perteklius yra struktūrinis ir ilgalaikis, būtina papildomai sutvirtinti ES ATLPS, kad būtų užtikrintas ekonomiškai efektyvus perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos. Savo ataskaitoje „Europos anglies dioksido rinkos padėtis 2012

¹ COM(2012) 652 *final*.

² COM(2012) 416 *final*.

m.³, paskelbtoje 2012 m. lapkričio mėn., Komisija pateikė negalutinį šešių ES ATLPS struktūrinės reformos variantų sąrašą. Per viešas konsultacijas, vykusias paskelbus minėtą ataskaitą, pasiūlytas dar vienas variantas – sukurti rinkos stabilumo rezervą, kurį naudojant ATL pasiūla aukcionams galėtų tapti lankstesnė ir sistema taptų atsparesnė svyravimams.

Poveikio vertinimo ataskaita ir jos santrauka skelbiamos kartu su šiuo pasiūlymu. Atlikus poveikio vertinimą paaiškėjo, kad rinkos stabilumo rezervas galėtų padėti mažinti dabartinį disbalansą ir padaryti ATLPS atsparesnę bet kokiems galimiems didelio masto įvykiams ateityje, galintiems labai sutrikdyti pasiūlos ir paklausos pusiausvyrą. Svarstant įvairius jo struktūrinius elementus paaiškėjo, kad rinkos stabilumo rezervo susiejimo su bendru apyvartoje esančiu ATL skaičiumi variantas būtų pranašesnis tuo, kad suteiktų galimybę pastebėti paklausos pokyčius, vykstančius ne tik dėl makroekonominių pokyčių, bet ir dėl kitų veiksnių, kaip antai papildomų politikos priemonių poveikio, taip pat pasiūlos pokyčius, kaip antai tarptautinių kreditų srautus.

3. TEISINIAI PASIŪLYMO ASPEKTAI

Siekiant užtikrinti nuspėjamumą, rinkos stabilumo rezervas sumanytas kaip objektyvus taisyklėmis grindžiamas mechanizmas, pagal kurį ATL pasiūla aukcionuose koreguojama „automatiškai“ pagal iš anksto apibrėžtas sąlygas. Jį numatoma taikyti nuo 2021 m. prasidedančio ES ATLPS 4 etapo. Nors iš poveikio vertinimo aišku, kad rinkos stabilumo rezervą sukūrus jau 3 etape anglies dioksido rinka sutvirtėtų ir taptų veiksmingesnė, tačiau tikimasi, kad ateinančiais metais situaciją šiek tiek pagerins minėtas ATL pardavimo atidėjimas. Todėl rinkos stabilumo rezervą siūloma sukurti nuo 4 etapo pradžios ir taip rinkos dalyviams suteikti laiko prisitaikyti prie rezervo įvedimo bei užtikrinti pakankamą reglamentavimo stabilumą ES ATLPS 3 etape.

Šiame pasiūlyme aprašyto rinkos stabilumo rezervo mechanizmas veikia taip: kai tik bendras apyvartoje esančių ATL skaičius nebeatitinka tam tikro iš anksto nustatyto intervalo, duodama komanda pakoreguoti metinį aukcionams skirtų ATL skaičių:

- (a) jei bendras perteklius yra didesnis kaip 833 milijonai ATL, iš aukcionams skirtų ATL skaičiaus atimamas atitinkamas skaičius ATL ir perkeliamas į rezervą taip siekiant sumažinti rinkos nestabilumą, kurį sukelia didelis laikinas ES ATLPS perteklius;
- (b) jei bendras perteklius yra mažesnis kaip 400 milijonai ATL, iš rezervo paimamas atitinkamas skaičius ATL ir pridamas prie aukcionams skirtų ATL skaičiaus, taip siekiant sumažinti rinkos nestabilumą, kurį sukelia didelis laikinas ES ATLPS deficitas.

Taigi ATL perkeliama į rinkos stabilumo rezervą arba iš jo išimami, atsižvelgiant į bendrą apyvartoje esančių ATL skaičių. Šis rodiklis leidžia tiesiogiai įvertinti faktinį pasiūlos ir paklausos disbalansą, todėl jam teikiama pirmenybė prieš netiesioginius ir ne tokius aiškius svarbių rinkos veiksnių rodiklius, kaip antai BVP, degalų kainos, klimatinės sąlygos, ir kritulių kiekis ir pan. Intervalo apatinė ir viršutinė ribos nustatytos pasitarus su suinteresuotosiomis šalimis ir atitinka intervalą, kuriam esant rinka galėjo veikti tinkamai.

³ COM(2012) 652.

Siekiant užtikrinti nuspėjamumą ir laipsniškus stabilumo rezervo pokyčius, kasmet, esant reikiamoms sąlygoms, iš rezervo į apyvartą būtų perkeliamas fiksuotas 100 milijonų ATL skaičius. Tai yra apytikriai 5 % dabartinio metinio ES ATLPS išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio, ir, remiantis ankstesnių laikotarpių patirtimi, jo turėtų pakakti net labai staigiai ir itin padidėjusiai paklausai patenkinti.

Pradėjus naudoti rinkos stabilumo rezervą gali labai pasikeisti ES ATLPS struktūra ir veikimas. Patirtis, įgyta pradėjus taikyti rezervo taisykles, gali būti vertinga ir ja remiantis bus galima tas taisykles patobulinti. Tačiau norint, kad anglies dioksido rinka sėkmingai veiktų, ji turi būti nuspėjama ir stabili. Siekiant išlaikyti pusiausvyrą tarp šių dviejų aspektų, pasiūlyme numatoma iki 2026 m. atlikti rezervo, visų pirma tam tikrų jo parametru, peržiūrą.

Į pasiūlymą taip pat įtrauktos nuostatos, skirtos pereinant iš vieno prekybos laikotarpio į kitą susidarantiems dideliems aukcionams skirtų ATL skaičių skirtumams sušvelninti, jei jų būtų. Bendras per tuos trejus metus aukcionuose skirtų parduoti apyvartinių taršos leidimų skaičius nepasikeis – metiniai kiekiai tik bus perskirstyti taip, kad būtų sušvelninti galimi laikini padariniai apyvartinių taršos leidimų pasiūlai, susidarantys dėl Direktyvoje 2003/87/EB ir Komisijos reglamente Nr. 1031/2010 nustatytų prekybos laikotarpio pabaigos modalumų, susijusių su, pavyzdžiui, laikotarpio pabaigoje naujų rinkos dalyvių rezerve likusiais ATL, dėl įmonių uždarymo ar taikant su elektros sektoriaus modernizavimu susijusių nukrypti leidžiančią nuostatą niekam nepaskirstytai ATL. Jei paskutiniiais prekybos laikotarpio metais aukcionams skirtų ATL kiekis daugiau kaip 30 % viršija po to einančių dvejų metų aukcionams skirtų ATL kiekio vidurkį, tas skirtumas tolygiai paskirstomas visiems tiems metams. Ši nuostata grindžiama patirtimi, įgyta pereinant nuo 2 prie 3 ES ATLPS etapo, ir taip siekiama, kad nepasikartotų neigiami perėjimo padariniai.

Pasiūlymo teisinis pagrindas yra tas pats kaip Direktyvos 2003/87/EB. Atsižvelgiant į jo teikimo aplinkybes ir laikiną pobūdį, jis teikiamas 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos dokumentų rinkinyje.

ES turi teisę veikti dėl to, kad ATLPS yra visos Sąjungos mastu suderinta sistema. Pasiūlyme laikomasi subsidiarumo bei proporcingumo principų, įtvirtintų Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje.

2014/0011 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS

dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 192 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę⁴,

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę⁵,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros,

kadangi:

- (1) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB⁶ 10 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad Komisija kasmet pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą, kurioje aptariama, kaip veikia anglies dioksido rinka;
- (2) Komisijos ataskaitoje Europos Parlamentui ir Tarybai „Europos anglies dioksido rinkos padėtis 2012 m.“⁷ nurodyta, kad reikia imtis priemonių struktūriniam pasiūlos ir paklausos disbalansui mažinti. 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos⁸ poveikio vertinime nurodoma, kad minėtas disbalansas išliks ir jo nepavyks pakankamai sumažinti net ir linijinio koeficiento trajektoriją pakoregavus pagal griežtesnę šioje strategijoje numatytą tikslą. Linijinio koeficiento pokyčiai ilgainiui keičia tik viršutinę ribą. Taigi perteklius taip pat sumažėtų tik pamažu – daugiau kaip dešimtmetį rinkoje būtų maždaug 2 milijardų arba didesnis ATL perteklius. Siekiant šią problemą išspręsti ir Europos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą padaryti atsparesnę pasiūlos ir paklausos neatitikimams, turėtų būti sukurtas rinkos stabilumo rezervas. Siekiant užtikrinti reguliavimo tikrumą dėl 3 etape aukcionams skirtų ATL skaičiaus ir suteikti laiko prisitaikyti prie naujų struktūrinių pokyčių, rinkos stabilumo rezervas turėtų būti sukurtas nuo 2021 m. prasidedančio 4 etapo pradžios. Siekiant išlaikyti kuo didesnę nuspėjamumą, turėtų būti nustatytos aiškios ATL perkėlimo į rezervą ir iš jo taisyklės. Jei bus tenkinamos sąlygos, nuo 2021 m. į rezervą turėtų būti perkelta 12 % ATL skaičiaus, buvusio apyvartoje x-2 metais. Atitinkamas ATL skaičius turėtų būti perkeltas iš rezervo, jei bendras apyvartoje esantis ATL skaičius yra mažesnis kaip 400 milijonų;
- (3) be rinkos stabilumo rezervo sukūrimo, reikėtų padaryti keletą atitinkamų Direktyvos 2003/87/EB pakeitimų, siekiant užtikrinti ATLPS nuoseklumą ir sklandų veikimą. Visų pirma, dėl Direktyvos 2003/87/EB nuostatų gali susidaryti situacija, kad kiekvieno prekybos laikotarpio pabaigoje aukcionuose parduodamų ATL skaičius gali labai šoktelėti, o tai pakenktų rinkos stabilumui. Todėl, siekiant išvengti didelių vieno prekybos laikotarpio pabaigoje ir kito prekybos laikotarpio pradžioje aukcionams

⁴ OL C, , p. .

⁵ OL C, , p. .

⁶ 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, 2003 10 25, p. 32).

⁷ COM(2012) 652 *final*.

⁸ įterpti nuorodą.

skirtų ATL skaičiaus skirtumų, kurie galėtų sutrikdyti rinką, reikėtų nustatyti, kad vieno laikotarpio pabaigoje labai padidėjus aukcionams skirtų ATL skaičiui, jų dalis būtų parduodama per pirmus dvejus naujo prekybos laikotarpio metus;

- (4) Komisija, atsižvelgdama į patirtį, sukauptą taikant rinkos stabilumo rezervą, turėtų peržiūrėti jo veikimą. Rinkos stabilumo rezervo veikimo peržiūros metu visų pirma reikėtų apsvarstyti, ar ATL perkėlimo į rezervą taisyklės yra tinkamos pasiūlos ir paklausos struktūrinio disbalanso mažinimo tikslui pasiekti;
- (5) todėl Direktyvos 2003/87/EB 10 straipsnis ir 13 straipsnio 2 dalis turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeisti,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Rinkos stabilumo rezervas

1. Sukuriamas rinkos stabilumo rezervas, kuris veikia nuo 2021 m. sausio 1 d.
2. Bendrą kiekvienais metais apyvartoje buvusių apyvartinių taršos leidimų skaičių Komisija paskelbia iki po to einančių metų gegužės 15 d. Bendras x metais apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičius gaunamas iš sudėtinio apyvartinių taršos leidimų, išduotų laikotarpiu nuo 2008 m. sausio 1 d. iki x metų gruodžio 31 d. (įskaitant tuo laikotarpiu pagal Direktyvos 2003/87/EB 13 straipsnio 2 dalį išduotus apyvartinius taršos leidimus ir ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos įrenginių veiklos vykdytojų turimas teises naudoti tarptautinius kreditus), skaičiaus atėmus sudėtinį patvirtintų ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos įrenginių laikotarpiu nuo 2008 m. sausio 1 d. iki x metų gruodžio 31 d. išmestų teršalų tonų, visų pagal Direktyvos 2003/87/EB 12 straipsnio 4 dalį panaikintų ir rezerve esančių apyvartinių taršos leidimų skaičių. Trejų metų laikotarpiu nuo 2005 m. iki 2007 m. išmesti teršalai ir jų atžvilgiu išduoti apyvartiniai taršos leidimai neskaičiuojami. Apyvartoje buvusių apyvartinių taršos leidimų skaičius pirmą kartą skelbiamas 2017 m. gegužės 15 d.
3. Kasmet nuo 2021 m. į rezervą perkeliamas apyvartinių taršos leidimų skaičius, atitinkantis 12 % bendro x-2 metais apyvartoje buvusių apyvartinių taršos leidimų skaičiaus, paskelbto x-1 metų gegužės mėn., nebent tas į rezervą perkeltinų apyvartinių taršos leidimų skaičius būtų mažesnis kaip 100 milijonų.
4. Bet kuriais metais, jei bendras apyvartoje esantis apyvartinių taršos leidimų skaičius yra mažesnis kaip 400 milijonų, iš rezervo į apyvartą perkeliama 100 milijonų apyvartinių taršos leidimų. Jei rezerve yra mažiau kaip 100 milijonų apyvartinių taršos leidimų, pagal šią dalį į apyvartą perkeliama visi jame esantys apyvartiniai taršos leidimai.
5. Jei kuriais nors metais 4 dalis netaikytina ir priimamos priemonės pagal direktyvos 29a straipsnį, iš rezervo į apyvartą perkeliama 100 milijonų apyvartinių taršos leidimų. Jei rezerve yra mažiau kaip 100 milijonų apyvartinių taršos leidimų, pagal šią dalį į apyvartą perkeliama visi jame esantys apyvartiniai taršos leidimai.

6. Jei imamasi veiksmų pagal 3 ar 5 dalį, aukcionų tvarkaraščiuose atsižvelgiama į apyvartinius taršos leidimus, kurie yra perkelti į rezervą arba turi būti išimami iš jo.

2 straipsnis

Direktyvos 2003/87/EB pakeitimai

Direktyva 2003/87/EB iš dalies keičiama taip:

1. 10 straipsnio 1 dalis pakeičiama taip:
2. „1. Nuo 2021 m. valstybės narės aukcionuose parduoda visus apyvartinius taršos leidimus, išskyrus tuos, kurie skiriami nemokamai pagal 10a ir 10c straipsnius ir kurie perkeltami į rinkos stabilumo rezervą, sukurtą Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu(*) [*ES Leidinių biuro prašoma įrašyti šio sprendimo numerį, kai bus žinomas*].“
3. 10 straipsnyje įterpiama ši dalis:

„1a. Jei apyvartinių taršos leidimų skaičius, kurį valstybės narės turėtų parduoti aukcionuose paskutiniais kiekvieno iš 13 straipsnio 1 dalyje nurodytų laikotarpių metais, daugiau kaip 30 % viršija numatomą dvejų pirmųjų kito laikotarpio metų vidutinį aukcionuose parduotinių apyvartinių taršos leidimų skaičių dar prieš taikant Sprendimo [*ES Leidinių biuro prašoma įrašyti šio sprendimo numerį, kai bus žinomas*] 1 straipsnio 3 dalį, du trečdaliai tų skaičių skirtumo atimama iš paskutinių laikotarpio metų aukcionuose parduotinių apyvartinių taršos leidimų skaičiaus ir lygiomis dalimis pridedama prie kito laikotarpio dvejų pirmųjų metų aukcionuose parduotinių apyvartinių taršos leidimų skaičiaus.“
4. 13 straipsnio 2 dalies antra pastraipa papildoma šiuo sakiniu:

„Lygiai taip pat Sprendimu [*ES Leidinių biuro prašoma įrašyti šio sprendimo numerį, kai bus žinomas*] sukurtame rinkos stabilumo rezerve laikomi nebegaliojantys apyvartiniai taršos leidimai pakeičiami einamuoju laikotarpiu galiojančiais apyvartiniais taršos leidimais.“

3 straipsnis

Peržiūra

Iki 2026 m. gruodžio 31 d. Komisija, remdamasi tinkamo Europos anglies dioksido rinkos veikimo analize, peržiūri rinkos stabilumo rezervą ir prireikus pateikia pasiūlymą Europos Parlamentui ir Tarybai. Atliekant peržiūrą visų pirma apsvarstomas procentinis dydis, pagal kurį nustatomas apyvartinių taršos leidimų, perkeltinų į rezervą pagal 1 straipsnio 3 dalį, skaičius ir ribos, taikomos bendram apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičiui, skaitinė vertė, nustatyta 1 straipsnio 4 dalyje.

4 straipsnis
Pereinamojo laikotarpio nuostata

Direktyvos 2003/87/EB, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/29/EB, 10 straipsnio 1 dalis toliau taikoma iki 2020 m. gruodžio 31 d.

5 straipsnis
Įsigaliojimas

Šis sprendimas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas

Tarybos vardu
Pirmininkas